

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 2

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

February 2025

WWW.AJERUZ.COM

O‘rinboyeva Xumora Akmal qizi
CHDPU Boshlang‘ich ta‘lim fakulteti 1-kurs talabasi
@urinboyeva070@gmail.com

Murodova Feruza Bahodir qizi
CHDPU Boshlang‘ich ta‘lim fakulteti 1- kurs talabasi
@bahodirmurod81@gmail.com

Аннотация: зрелость - самый длинный период онтогенеза, умственная в своем развитие Есть этап. Молодежь молодежь подростка Включает в себя период почти 30 лет (20-23) до 30-23 лет, Он достигнет возраста. Предел вашей юности может значительно двигаться к зрелости. Некоторые авторы установили его на 35 лет. Молодежь, прежде всего, порядок семьи и заказал семейную жизнь, отношение к общественной жизни и Пришло время определить роль в этом.

Ключевые слова: зрелость, подростка, половое созревание, периоды, Молодежь, отношение к жизни, семейная жизнь.

Annotation: maturity is the longest period of ontogenesis, mental in its developmental There is a stage. The first period of consciousness is called youth. A youth of a youth of a teenager Includes the period of nearly 30 years of age (20-23) until the age of 30-23, It will reach the age. " The limit of your youth can significantly move towards maturity. Some authors set it to be 35 years old. Youth, first of all, the order of the family and ordered family life, attitudes to public life and It is time to determine the role in it.

Keyword: maturity, adolescence, puberty, periods, Youth, attitude to life, family life.

KIRISH.

Yetuklik, kamolot, yoshlik deb yuritiluvchi bu davr optimizm bilan ajralib turadi. Inson o‘zining hayot rejasini amalga oshirishni boshlaydi, u kuch va g‘ayrat bilan o‘z maqsadlari va ideallarini amalga oshirish istagiga to‘la. Yoshlikda kasbiy faoliyatning eng murakkab turlari mavjud, ijtimoiy munosabatlar to‘laqonli intensive harakterda bo‘lib, do‘stlik va muhabbat munosabatlari eng oson yo‘lga qo‘yiladigan va eng to‘liq rivojlanadigan davr bo‘ladi. Yetuklik davri odam hayotining turli jihatlari, jumladan, shaxsiyat, ijtimoiy munosabatlar, maqsadlar va qiymatlar haqida qarorlar qabul qilish bilan bog‘liq bo‘ladi.

ASOSIY QISM.

Rivojlanish jarayonining ko'p qirraliligini hisobga olgan xolda yetuklikning ko'pgina belgilarini ajratish mumkin.

-Jismoniy o'sish bilan kamroq, ko'proq kognitiv takomillashish bilan bog'liq bo'lgan rivojlanishning yabgi harakteri;

-Yangi sharoitlarga muvaffaqiyatli moslashish, qarama-qarshilik va qiyinchiliklarni ijobiy hal qilish, vaziyatga tez moslashish;

-Harakterning ayrim hislatlari (qat'iylik, umidvorlik, vijdonlilik, hamkorlik bildirish va boshqalar).

“Kattalik” va “yetuklik” tushunchalari aynan bir xil tushunchalar emas. Yetuklik-hayot faoliyatining eng ijtimoiy faol va mahsuldor davridir, u kattalikning shunday davriki, unda shaxs va intellekt rivojlanishining eng yuksak darajasiga erishilishi. Qadimgi greklar bu yosh davrni va ruh holatini “akme” deb atashgan, “cho‘qqi”, oliy bosqich, gullagan davr degan ma'nolarni anglatadi.

Gumanistik psixologiyada (A.Maslou, G. Olport, K. Rodjers) yetuk shaxsning o'z-o'zini namoyon qiladigan shaxslar jarayoniga katta ahamiyat berilgan. Maslouning fikricha, o'z-o'zini namoyon qiladigan shaxslar elementar ehtiyojlarni qondirish bilan chegaralanib qolmaydi, haqiqat, go'zallik, yaxshilik kabi oliy qadriyatlarga intiladi. Ular o'z faoliyatida yuksak cho'qqilarga intiladilar. O'z- o'zini namoyon qilish uchun o'z ustida tinmay ishlashni talab qiladigan jarayondir. G.Olport ta'kidlashicha, shaxsning yetukligi motivatsiyasining funksional aftonomligi bilan belgilanadi. Olportning fikricha, o'z- o'zini namoyon qiladigan shaxs quyidagi xislatlarga ega bo'ladi:

-tashqi dunyoga qiziqish, men hissi kengaygan;

-boshqalarga nisbatan g'amxo'rlik, hurmat, chidamlilik;

-emotsional xavfsizlikni fundamental his qilish (o'z-o'zini nazorat qilish);

-borliqni real idrok qilish va harakatlardagi faollik ;

-o'z-o'zini tushunish , ichki tajribasini vaziyatga ko'chirish;

“hayot falsafasi”, tajribani tartibga soladi, tizizmlashtiradi va individual xatti-harakatlarga ma'no beradi.

A.N.Leontev, D.B.Elkonin tomonidan bolalik davri uchun ishlab chiqilgan yetakchi faoliyat haqidagi tasavvurlar yetuklik davrida uning ma'nosini chuqurroq tushuntirishni talab qiladi. Yetuklik davrida faoliyatning yetakchi tipi mehnat hisoblanadi. Akmiologiya nuqtaiy nazaridan aniqlanishicha, nafaqat jamiyatning ishlab chiqarish faoliyatga kirishish, bunday faoliyatda insonning kuchlarini maksimal darajada foydalanish nazarda tutiladi. Shunday qilib, insonning turli faoliyat sohalarida-jismoniy, axloqiy, intellektual, kasbiy sohalarida yuksak yutuqlarga ertishishga intilishi nazarda tutiladi.

Yetuklik davri inqirozi. G'arb psixologiyasida yetuklik davridagi inqirozlarni o'rganish bu yosh davridagi rivojlanishni tahlil qilishning asosiy yondashuvlaridan

biridir. Ko'proq shaxsiy o'sishlar ro'y beradigan yosh davrini ajratish mumkin: 20 yoshlar atrofida, 30 yoshlar atrofida(28-34), 40-45,55-60 yoshlarda va nihoyat keksalik davrida. Yetuklik davrida inqirozlarning kechishi, davomiyligi shaxsiy hayotdagi sharoitlarga bog'liqdir. Bu yosh davrida rivojlanishning harakatlantiruvchi kuchi o'sishga va o'z-o'zini takomillashtirishga ichki intilish hisoblanadi.

TADQIQOTLAR NATIJASI.

Jean Piaget – U intellektual rivojlanish nazariyasida yetuklik davrini formal operatsion bosqichi sifatida belgilagan. Bu bosqichda inson mantiqiy fikrlash, nazariy mulohaza yuritish va abstrakt tushunchalar bilan ishlash qobiliyatiga ega bo'ladi.

Erik Erikson – Psixososial rivojlanish nazariyasida "Yaqinlikka erishish yoki izolyatsiya" bosqichini yetuklik davriga mos deb bilgan. Bu davrda inson yaqin munosabatlar o'rnatish yoki yolg'izlikka yuz tutish muammosiga duch keladi.

Lev Vygotsky – Yetuklik davridagi kognitiv rivojlanish sotsial o'zaro ta'sir orqali shakllanishini ta'kidlagan

Stanley Hall – Psixologiya va biologiya nuqtayi nazaridan yetuklikni "tufon va stress" davri sifatida tasvirlagan.

Arnold Gesell – U yetuklikni genetik omillar bilan bog'liq deb hisoblab, bu davrda fiziologik o'zgarishlar psixologik rivojlanishga kuchli ta'sir ko'rsatishini aniqlagan.

Margaret Mead – Madaniy jihatdan yetuklikning shakllanishi turli jamiyatlarda qanday farq qilishini tadqiq qilgan. U yetuklik jarayoni madaniy urf-odatlar va ijtimoiy muhitga bog'liq ekanligini ko'rsatgan.

NATIJALAR:

Yetuklik davri inson shaxsiyatining to'laqonli shakllanish davri hisoblanadi.

Bu bosqichda hayotiy maqsadlarni aniqlash, mustaqil qaror qabul qilish va mas'uliyatni his qilish kuchayadi.

Jismoniy va ruhiy rivojlanish bir maromda davom etadi, ammo ijtimoiy-madaniy muhit bu jarayonga sezilarli ta'sir ko'rsatadi

Yetuklik bosqichida inson shaxsiy va kasbiy hayotida muhim o'zgarishlarni boshdan kechiradi. Ushbu davr quyidagi xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

O'zini anglash va identifikatsiya – Shaxs o'zining qadr-qimmatini, maqsadlarini va hayot mazmunini aniqroq tushunadi.

Barqarorlik va mas'uliyat – Qaror qabul qilish jarayonida tajriba va oqilona yondashuv ustuvor bo'ladi.

MUHOKAMA.

Erik Erikson yetuklik davrini "yaqinlik yoki izolyatsiya" bosqichi sifatida ko'rsatgan. Unga ko'ra, inson bu davrda yaqin munosabatlar o'rnatishi yoki yolg'izlik hissini boshdan kechirishi mumkin. Jean Piaget fikricha, bu bosqichda inson formal operatsion fikrlash qobiliyatiga ega bo'lib, abstrakt va mantiqiy muammolarni hal

qilishda muvaffaqiyatga erishadi. Ba'zi psixologlar yetuklikni ruhiy barqarorlik davri deb hisoblasa, boshqalar bu bosqichni hayotiy qiyinchiliklar va muammolar bilan yuzlashish davri sifatida ko'radi..Stanley Hall yetuklik davrini "tufon va stress" davri deb atagan. U bu bosqichda gormonal o'zgarishlar tufayli ruhiy holat keskin o'zgarib turishini ta'kidlagan. Arnold Gesell esa yetuklikni genetik omillar bilan bog'lab, rivojlanish tabiiy jarayon sifatida kechishini ilgari surgan. Margaret Mead tadqiqotlariga ko'ra, yetuklik davri har bir jamiyatda turlicha kechadi. Masalan, Samoa kabi an'anaviy jamiyatlarda bu davr nisbatan osoyishta bo'lsa, zamonaviy jamiyatlarda bosim kuchli bo'lishi mumkin.

Ba'zi sotsiologlar yetuklikni iqtisodiy mustaqillik, oila qurish va kasbiy barqarorlikka erishish bilan bog'laydi. Zamonaviy muhokamalar:

Bugungi kunda ba'zi olimlar yetuklik davri yosh chegaralari o'zgarib borayotganini ta'kidlamoqda. Karyera, ta'lim va boshqa omillar tufayli bu bosqich 30 yoshgacha cho'zilishi mumkin. Shuningdek, ruhiy sog'liq masalasi yetuklik davrining muhim qismi sifatida ko'rilmogda.

XULOSA

Yetuklik davri inson hayotining eng faol va samarali bosqichi bo'lib, bu davrda shaxsning ijtimoiy va psixologik rivojlanishi eng yuqori darajaga yetadi. Bu bosqichda insonning tajribasi, hayotiy qarashlari va hissiy barqarorligi shakllanadi. Shuning uchun, yetuklik davrining psixologik xususiyatlarini chuqur o'rganish insonning o'zini yanada rivojlantirishiga, muhim qarorlar qabul qilishiga va jamiyatda munosib o'rin egallashiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
2. Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. New York: International Universities Press.
3. Elkonin, D. B. (1978). *Psychology of Play*. Moscow: Pedagogika.
4. "Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya" Z.T.Nishanova, N.G.Komilova, D.U.Abdullayeva, M.X.Xolnazarova "O'zbekiston faylasuflari miliy jamiyati" nashriyoti. Toshkent-2018
5. "Rivojlanish psixologiyasi" fanidan ma'ruzalar matni Jo'rayev O'tkir Toshpo'latovich
6. "Umumiy psixologiya" G'oziyev.E "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" 2010
7. Musurmonova O. Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. –T.: O'qituvchi, 66-bet

8. O‘zbek pedagogikasi antologiyasi // Tuzuvchi-mualliflar: K.Hoshimov, S.Ochil. – Toshkent: O‘qituvchi, 1995. – 137-bet
9. Ozodqulov Olimjon Bahodir o‘g‘li. (2024). Rahbar va xodim munosabatlarining boshqaruv jarayonidagi psixologik xususiyatlari. Образование наука и инновационные идеи в мире, 41(1), 110–113. Retrieved from <https://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/12079>
10. Sirojiddin Amangeldiyev Nurg‘aliy o‘g‘li. Psixologik maslahat gipotezalarini shakllantirish. Central asian academic journal ISSN: 2181-2489 OF scientific research volume 1 I ISSUE 1 I 2021. <https://search.app/R78CQ7R1YR9Sg7PR6>

Akademic Journal of Educational Research (AJER) International scientific journal
Volume 2 Issue 2 February 2025 ajeruz.com

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
2-son

Nashr qilingan sana: 27.02.2025.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172